



Švedske L'icije (stran 8)

Alpski letalski center

Z letošnjim junijem stopa ta organizacija v 11. letu svojega plodnega delovanja. V tem času je prešla začetne težave, katere so se ji zoperstavljale na področju gospodarskega letalstva, prebila led in si ustvarila v Sloveniji, Jugoslaviji ter v inozemstvu precejšen ugled. Letala ALC so vse letalske sezone v teh letih stalno opravljala drugim gospodarskim organizacijam najrazličnejše usluge tja od vleka reklamnih mrež, metanja letakov, snemanja iz zraka, prevažanja poslovnih ljudi... Njeni pobudniki so prešli na nove oblike dejavnosti.

Z vsem tem se pač ta organizacija na gorenjskem peča. V njenem okviru deluje tudi letalska šola s poglobitveno nalogo šolanja letalskih kadrov za svoje potrebe, za potrebe naših letalskih podjetij in tudi za potrebe naše armije.

Morda boste ob tem menili, da bomo zapeli pesmico na račun Alpskega letalskega centra, ali slavospev, ki bi to organizacijo povzdignil med oblake. Nikakor ne. Ustavili se bomo le pri problemu, ki Alpski letalski center v zadnjih letih, posebej pa še letos, izredno teži. V mislih imam politiko financiranja te organizacije. Ta namreč še ni dokončno rešena in prav tu se skriva naš problem. Kako naj torej gorenjski letalci opravljajo svojo progresivno nalogo, če nimajo osnovnih sredstev, ki bi omogočala kolikor toliko normalno funkcioniranje te organizacije. Kako naj organizacija šola kadre, ki jih bo v nekaj letih nujno potrebovala?

Denar, denar in še enkrat denar. Upravni odbor ALC in šolski odbor letalske šole razbijata z glavami ob zid. Na sejah ponavljajo: »Stanje je kritično!« toda pomagati si sami ne morejo, denarja za enkrat še ni. Čakajo, da ga gorenjske občine nakažejo.

Letala, ki bi lahko poletela s polno paro, stojijo v hangerju. Zakaj? Ni denarja. Med usposobljenimi piloti in začetniki zija vrzel. Zakaj? Ni denarja. Upravni odbor razmišlja o zaposlitvi novega pilota, toda odločiti se ne more. Zakaj? Ni denarja... stara pesem. Toda za nekatere manj, za druge bolj za ALC pa zelo aktualna. Refren se ponavlja, koliko časa se še bo? **TONE POLENEC**

Von Braun sega po zvezdah

V krempjih gestapa

VI. nadaljevanje

Proti jutru 15. marca 1944 zazvoni pri Dornbergerju telefon. Dornberger dvigne slušalko. Na drugem koncu žice se oglasi general Buhle:

»Pridite nemudoma semkaj. Generalfeldmaršal Keitel hoče govoriti z vami. Pohitite!«

Ob osmih se Dornberger odpravi s svojim šoferjem na dolgo in naporno pot. Snežni metež in poledenela cesta jima povzročata nemalo preglavic. S težavo se prebijeta skozi München, katerega so preteklo noč bombardirala zavezniška letala. Šele proti večeru dosežeta Berchtesgaden.

Dornberger pokliče Buhla. »Tako pridem k vam«, se oglasi general. »Govoriti moram z vami na samem, v vaši sobi.«

Prizvok Buhlovem glasu napolni Dornbergerja z zaskrbljenostjo. Nepotrpežljivo čaka na obiskovalca.

Cez četrte ure je Buhle pri njem. Skrbno zaklene vrata za seboj. »Davj so zaradi sabotaže aretirali von Brauna, inženirja Riedla in Grottrupa. Odpeljali so jih v Stettin.«

Dornberger ne verjame svojim ušesom. To ne more biti res! Ravno von Brauna, njegovega najboljšega moža, s katerim sta delala že skozi deset let!

To je čisti nesmisel!

Buhle vidi, da je njegovo sporočilo Dornbergerja težko prizadelo, zato počaka toliko, da se le-ta zbere.

»In česa jih obdolžujejo?« slednjič vpraša Dornberger.

Buhle zmigne z rameni. »To boste zvedeli jutri pri feldmaršalu!«

Naslednjega jutra se javi pri Keitelu, ki ga sprejme v svoji delovni sobi. »Gotovo vam je znano, da je gestapo včeraj aretirali von Brauna in še dva druga vaša sodelavca.«

Dornberger nemo prikima.

»Obtoženi so takih dejanj, da je nujno sledila aretacija. Za glavo jim gre!«

Dornberger ga odločno pogleda. »Gospod feldmaršal, ni mi znano česa so možje obtoženi, vendar vam lahko jamčim za von Brauna in Riedla. Grottrupa ne poznam pobliže.«

Keitel presenečen namršči obrvi. »Jamčite s svojo glavo? Ali se niste prenačili?«

»Gospod feldmaršal, ali ni samo po sebi umevno, da se zavzamem za svoje najožje sodelavce?«

Keitel ga pomenljivo pogleda. »Ali vam je znano, da so ti vaši najožji sodelavci v neki družbi izjavili, da nikoli niso nameravali graditi raket v vojne svrhe? Njim gre le za sredstva, s katerimi bi uresničili svoj načrt: polet v vesolje.«

Dornberger ne popusti. »Kljub temu jamčim zanje. Kolikokrat sem sam govoril v Peenemündu, da je naša A-4 le tipajoč korak na poti v novo obdobje tehnike! Kolikokrat sem poudarjal, da je dozorel čas za to prekretnico v človekovem življenju! Mi smo vsem pokazali pot v vesolje.«

Keitel ga nemo poslušal. Slednjič spregovori: »Sabotažo vidijo v tem, da so se vaši sodelavci posvečali poletu v vesolje namesto, da bi vse svoje moči usmerili v A-4 kot orožje.«

Dornberger zmaje z glavo. »Od koga pa prihaja ta misel? Za tem gotovo tiči sama zlohota! Morda se je tega domislil nekdo, katerega se o vsej stvari niti ne sanja?«

Keitel ne ve. »Meni je znano le toliko, kolikor sem vam povedal. Na žalost vam ne morem prav nič pomagati. Himmler je vso zadevo vzel v svoje roke.«

»Gospod feldmaršal, za osebe v Peenemündu veljajo vojaški kazenski predpisi. Aretirane inženirje mora gestapo nemudoma izročiti vojaškemu sodišču!«

Ali brez njih res ne morete nadaljevati z delom?«

Dornberger prikima. »Von Braun in Riedl sta nam neobhodno potrebna, zato moram zahtevati takojšnjo izpustitev.«

»Bodite no pametni,« reče Keitel s poudarkom. »Izogniti se moram vsakemu najmanjšemu sumu. Komaj čakajo, da bi naredil kakšno napako.«

Dornberger se še vedno ne vda. »Ali bi mogel k Himmlerju?«

»Poklical ga bom.«

Vendar Himmler noče sprejeti Dornbergerja. Napoti k varnostni službi, k SS-gruppenführerju Müllerju.

Dornberger pripoveduje o tem srečanju v svoji knjigi »V2 — strel v vesolje«. Tudi tukaj ne opravi mnogo. Razočaran je, ker si je od obiska več obetal. »Storil bom, kar je v moji moči,« obljubi Müller. Po njegovem glasu bi človek sodil, da ga vsa stvar prav nič ne zanima. Dornbergerja ne more premotiti. Preveč je Himmlerju do tega, da bi se dokopal do Peenemünde.

Zadelo jih je njegovo maščevanje...

»Dva tedna mi ni nihče povedal, zakaj so me pravzaprav aretirali,« pripoveduje von Braun. »Nazadnje mi je esesovski preiskovalni sodnik obdolžil sabotaže, ker sem nekoč izjavil (v prisotnosti neke dentiste — agentke SS), da mislim pri razvijanju raket vedno le na polet v vesolje. Esesovci pa so šli še dalje. Obdolžili so me, da nameravam s svojim letalom pobegniti v Anglijo. Nikakor jim nisem mogel dokazati, da nimam nobenih izdajalskih naklepov.«

Se so me zasliševali, ko je naenkrat vstopil general Dornberger. Ko je predsednik prebral dokument, katerega je prdložil Dornberger, so me takoj izpustili.«

Ko sta sama, privleče Dornberger izpod plašča nekakšen zavoj. »Uganite, kaj je notri? Steklenica konjaka. Z menoj greste v Schwedt. Tam ji odbijeva vrat. Krepek požirek nama bo obema dobro del.«

Wernher von Braun prikima.

Nekaj dni za tem sta prosta tudi Riedl in Grottrup. Nazadnje je SS le spredidel, da bi bil načrt brez teh mož izgubljen.

Von Braun se s svojima sodelavcema vrne v Peenemünde, kjer se zopet lotijo svojega dela. Boj za Peenemünde se nadaljuje.

Proti jutru 15. marca 1944 zazvoni pri Dornbergerju telefon. Dornberger dvigne slušalko. Na drugem koncu žice se oglasi general Buhle:

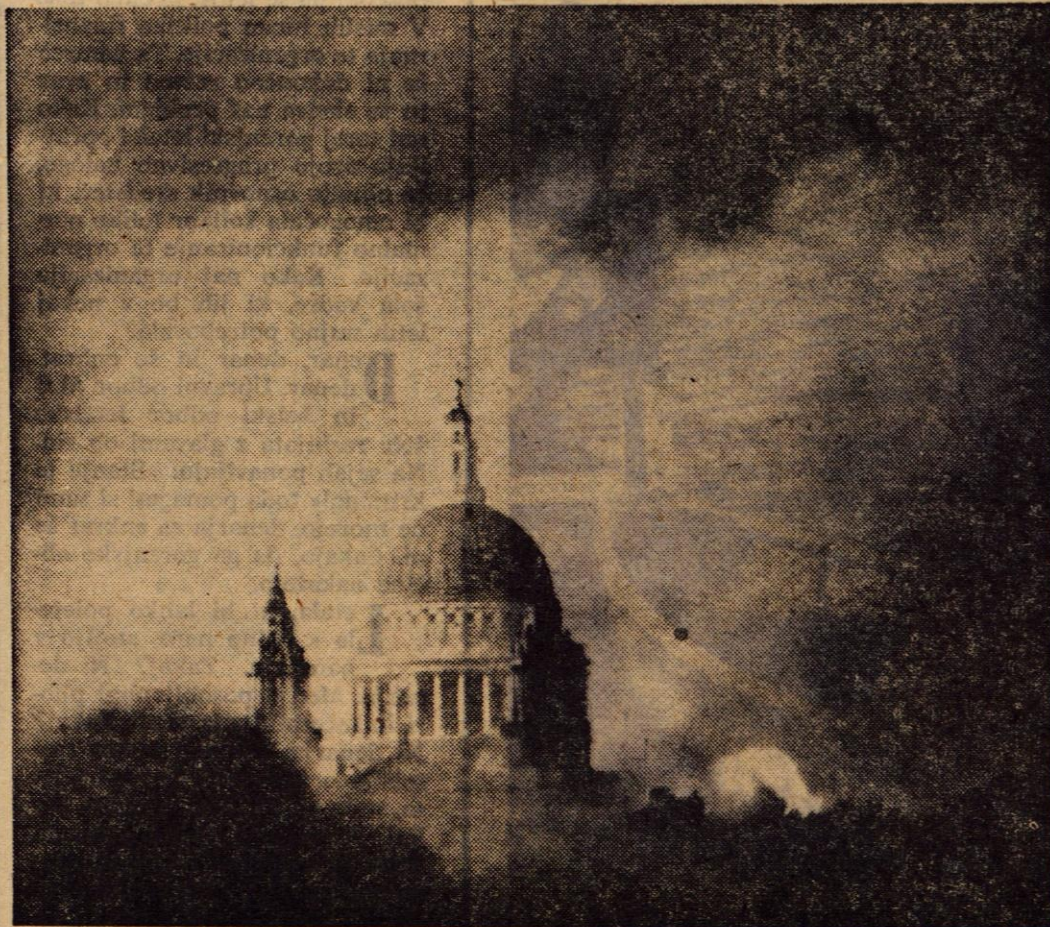
Kammler izjavlja, da je Dornberger splošno nevaren in bi ga bilo treba postaviti pred vojaško sodišče. »Že skozi vsa leta škoduje nemškemu oborožitvenemu potencialu, saj so njegovi dvomljivi načrti zahtevali ogromno materialnih sredstev in armado znanstvenikov.«

20. julija pade kot žrtev atentata generaloberst Fromm. Njegov naslednik je Reichsführer SS, Heinrich Himmler.

Sedaj je Himmler na cilju. V njegovih rokah je celoten raketni program. »Kammler dela po mojem naročilu. Brezpogojno se je treba pokoravati njegovim poveljem in navodilom.«

Dornberger, von Braun in njunji sodelavci so podlegli v boju za Peenemünde. Raketni program dirigirajo popolni laiki. V Peenemündu vlada SS...

Mesec dni kasneje izstrelijo prvo V2, ki pa ni čudežno orožje. Tega možje v Peenemündu nikoli niso trdili. V2 ne more spreminiti dogodkov na frontah. Konec se nezadržno približuje...



Ogenj, dim, ruševine. Po eksploziji prvega V-izstrelka v bližini Londona, 6. septembra 1943, je povzročilo preplah v Angliji še nad 1100 raket tipa V-2.

PRIHODNJIČ:

V AMERIŠKEM UJETNIŠTVU

V plemenu TURKANA

II. nadaljevanje

Jezero Rudolf v nasprotju z ostalimi velikimi vzhodnoafriškimi jezери, nima iztoka. Leži približno 250 milj severovzhodno od Viktorijinega jezera, na svojem severnem koncu pa sega celo na etiopska tla. Vodo mu prinaša reka Omo in nekaj manjših rečic, ki tečejo s severa, v deževni dobi pa dobi ogromne količine iz reke Turkwell, ki izvira na pobočju Mt. Elgona in teče proti Lodwaru. Jezero postaja vedno bolj slano, vendar je odstotek soli še premajhen, da bi mu lahko rekli slano jezero. Nekoč so njegovo vodo uporabljali za pitje, sedaj pa, ko ji sol daje vedno bolj neprijeten okus, so si jo poiskali drugje. Jezero se počasi, a z veliko gotovostjo krči, ker je izhlapele vode vedno nekoliko več kot tiste, ki jo prinesejo reke. V primeri z drugimi velikimi afriškimi jezери, je obala jezera Rudolf in njegova okolica, razen morda na severu, neprijetna in nezanimiva. Nihče, ki je spoznal oddaljenost in nekakšno ostro puščobo okoliške pokrajine, ne bo začuden, da so jezero Rudolf odkrili šele leta 1888. Prav zato je tako malo poznano in zelo redko obiskano. Toda kakor koli, v Lodwaru smo bili 45 milj od njegove zahodne obale in prav to nas je spodbudilo, da smo ga obiskali.

Priskočili so nam na pomoč

Tretji dan po našem prihodu v Lodwar smo se odpravili na pot proti jezeru. Nekaj fantov smo pustili v taborišču zaradi reda, mi pa smo zgodaj zjutraj krenili na pot z dvema safari avtomobiloma (neke vrste jeep) in enim tovornjakom. Spremljala sta nas pomočnik policijskega nadzornika Griffither in naš Leichamba. Dobro smo vedeli, da nas bodo na poti ustavljale številne težave. Na stezi smo ponekod srečali sledove vozila, s katerim se je pred kakim mesecem peljal tod mimo nekaj domačin — policaj. Sledovi so se že precej zabrisali, vendar smo se lahko še vedno ranjali po njih. Od časa do časa smo se globoko pogreznili v sipki pesek. Reševanje vozila iz peščene pasti nam je vedno vzelo veliko časa. Zaradi napetosti se je eno vozilo pokvarilo in morali smo ga poslati nazaj, da ga popravijo. Tako nam je ostal le še en avtomobil, razen tovornjaka. Pot pa je bila še dolga. Potrebovali smo še veliko časa, da smo prispeli do kraja, kjer grmičevje zamenja pesek. Od tod pa do obale jezera je bilo še miljo in pol hoda. Peljati se nismo mogli več.

Namenili smo se priti do majhnega ribiškega taborišča, ki ga je prejšnji nadzornik zgradil na suhem prođu blizu sredine jezera. To je čisto navaden kos suhe zemlje, ki ga jezerska voda ni prekrila. Na njem ni bilo drugega kot nekaj s slamo kritih koč, ki so jih domačini imenovali bandas. Če smo hoteli priti tja, smo morali najprej doseči obalo jezera in se nato v majhnem čolnu prepeljati čez plitvino, ki je ločila taborišče od obale.

Na poti skozi grmičevje nam je bilo neznanško vroče. Toda nenadoma smo naleteli na večjo skupino Turkancev, ki se je pojavila pred nami, kot da bi nastala iz nič. Brž, ko smo jim dopovedali, da moramo vso prtljago prenesti na obalo jezera, so se že skoraj na vseh, z blatom premazanih glavah gugalj naši svežnji in zavoji različnih oblik in velikosti.



Domačini spletejo svoja začasna bivalvišča iz vej, listja in trave. V njih preživijo samo noč

Nenavadni nočni obiskovalci

Voda je bila tako plitka, da smo morali prebresti celih dvajset metrov, preden smo dosegli čoln, ki je potem prepeljal vso našo prtljago in nas do ribiških koč sredi jezera. Naš prihod je preplašil tisoče svetlorožnatih flamingov in belih pelikanov. Velike ptice, ki so krožile in se preletavale nad prodnatim otočkom in živahno modro jezersko vodo, so se nam zdele kot eno samo neprestano miglanje vse dotlej, ko nismo nič več mogli razločiti ene od druge.

Na otočku skoraj ni bilo trave. Tudi drugega rastlinja ni bilo, razen nekaj šopov palmičastih grmov in njihovega suhega glasu v vetru. Brž, ko smo sedli v prijetno senco s slamo kritih streh, so se že pojavili domačini, ki so nam hoteli dokazati, da je ta od sveta tako oddaljena točka, zares pravi raj za ribiče. Večerja tisti dan in potem vsi ostali obedi so se v največji meri vrteli okoli sveže naloženih tilapia — ostrizev. Jezero je bilo prepolno teh rib. Nekatere so ble majhne, druge pa zopet neverjetno velike. Prepričali smo se, da na primer 40 kg težak ostriz, ki so ga ulovili v Nilu, ni nobena redkost, saj so v jezeru Rudolf ujeli še celo mnogo težje. Ugotovitev, da je nilski ostriz povsem navaden v tem jezeru, da misliti, da se je morda pred davnimi leti izlivalo v Nil.

Nenavadno in težko razumljivo je dejstvo, da more pokrajina, ki nudi tako malo rastlinja, skrivati v sebi toliko življenja, ki so odvisna samo od teh, nekoliko slanih voda. Tako nismo nikoli niti za trenutek, kolikor časa smo bili na tem »zračaranem otočku«, mogli pozabiti na ptice. Rib, ki smo jih brez truda in hitro naložili polne mreže, je bilo silno veliko. Potrjevale so prisotnost krokodilov. Videli smo jih tudi sami, kako so neslišno plavali nedaleč od obale. Na samem otočku nas niso obiskali, čeprav smo našli v pesku njihova jajca. Vedeli smo, da redno v velikem številu prihajajo na obalo nedaleč od nas. Tudi povodni konji so bili naši sosedje. Od časa do časa smo jih opazili, ko so se potapljali in spet dvigali nad gladino jezera. Zdelo se nam je, kot bi nas opazovali. Domačini so nam zagotavljali, da so te živali zelo radovedne in običajno prijazne do obiskovalcev. Brez dvoma se niso obotavljale priti na nočni obisk v neposredno bližino našega taborišča. Slišali smo njihovo kruljenje in drugo jutro našli sledove komaj 10 m od koč.

Revščina jim je neprestano za petami

Tisto jutro, ko smo se vračali v Lodwar, smo na obali našli naše nove prijatelje — Turkance, ki so nas že čakali. Še enkrat so nam pomagali prenesti prtljago, in sicer do vozil, ki smo jih pustili med grmičevjem v Lodwaru.

so nam potem povedali, da ta posebna skupina domačinov nekoč ni več mogla skrbeti zase zaradi neplodnosti in izsušenosti tal, na katerih so prej živeli. Zato so jih po vladinem ukazu vpisali v seznam zaščitenih siromakov in jih poslali na obalo jezera, da bi se naučili ribariti. Toda Turkanci se kljub velikim množinam rib v jezeru, tega niso mogli privaditi. Ker je hrane zelo primanjkovalo, so mnogi trpeli zaradi lakote. Stanje se je izboljšalo šele z večjo uporabo rib v prehrani, posebno pa ribjih jeter, ki so jih Turkanci vedno vrgli proč. Njihovo splošno zdravstveno stanje se je izboljšalo. Ko so končno sprejeli ribe, kot glavni vir prehrane, so se lotili tudi njihovega pripravljavanja in kuhanja skupaj z orehovcem, ki so ga doslej mleli in kuhali. To so prav zares siromašni ljudje, saj so njihov edini zaslužek za trg grobe vrvi, ki jih spletejo iz vlaken neke palme. Kot nagrado za pomoč smo razdelili mednje približno 14 kg dobrega tobaka, ki so ga zares želeli. Bili so nam na moč hvaležni.

Pot nazaj do Lodwar se nam je razen na nekaterih mestih, ko smo obtičali v pesku, zdela dolgočasna. Naleteli smo na čredo gazel in napeli vse sile, da bi ujeli vsaj eno. Živali se nas niso bogve kako bale, toda ko smo jih že dohiteli, so nam v diru izginile izpred oči.

Ko smo se vrnili v Lodwar, smo sklenili resno pričeti z raziskovanjem navad iz življenja Turkancev. Najprej smo si podrobno ogledali Lewisovo zbirko sulic, nožev in ščitov, uhanov, slonokoščenih čepkov, ogrlic in ostalega okrasja, oblek ter opreme, ki jih je nabral med Turkanci.

Visokorasli Turkanci

Pleme Turkana je razdeljeno na 16 teritorialnih skupin in 28 krvnih, ki temeljijo na očetovskih sorodstvenih vezeh. Vsaka skupina ima svojega poglavarja. Potem je tu še veliko podskupin, ki imajo prav tako svoje vodje. Pripadniki plemena plačujejo davek glede na število članov.

Neplodna pokrajina zahteva od svojih prebivalcev nomadsko življenje, zato tudi vasi niso prave. To so le začasna prebivališča z nekaj primitivnimi kočami iz vej, listja in trave. V vsaki živi samo ena družina — mož s svojimi ženami, otroki in drugimi sorodniki. Taka skupina šteje 20 ali največ 40 ljudi.

Moški so visoki, često tudi nad 2 metra. Ti se nagibajo k suhosti, so pa tudi manjši, ki so bolj trdni, mišičasti in ki imajo več podobnosti z negroidno raso kot oni večji. Loichamba je bil tak zastaven mož. Ženske so običajno manjše kot moški, vendar tudi one niso nizke rasti.

(Koniec prihodnjic)

Priredila: TONCI JALEN

Butale MILČINSKI - NOVAK na Gorenjskem

Kozmijan Kameleon gre za botra

Ono leto je bila birma v Tepanjčah. Pa so hočeš nočeš morali tjakaš s svojimi birmanci tudi nekateri Butalci, kajti so bili na prečudno visokih položajih in jim v domačem kraju ni kazalo iti javno k birmi.

Za botra je bil tudi ugledni Butalec Kozmijan Kameleon. Pred vojno je bandero nosil v procesiji, po vojni pa se je potuhnil in zvičajno krmaril svojo barko: na zborih in sestankih je udrihal čez starokopitnost in praznoverje, da je kmalu visoko zlezal po lojtrici; ob nedeljah in cerkvenih praznikih pa bi ga videli na Brezjah, če si ne bi modro zakrival obraza s klobukom, kadar je po kolenih drsal okoli oltarja. Ko je prišel svečani dan birme, je dal pripraviti fička — v Butalah vse prevažajo v fičku — piščance za rejo, solato z njive in birmance k birmi — in šta sedla spredaj v fička Kozmijan Kameleon in poleg njega birmanec. Vzad na sedežu pa je bil magnetofon, ki ga je bil Kozmijan Kameleon ondi pozabil prejšnji večer, ko se je vrnil s sestanka, na katerem je imel jako imeniten govor o ostankih religioznosti na podeželju in je dal imenitno svojo govoranco posneti, da bi doma ženi pokazal, kako so mu poskali.

Prihupata v Tepanjce, zapeljeta pred cerkev, poiščeta prazen prostor in parkirata.

Kozmijan je bil izkušen možak, velel je birmancu, naj počaka nanj v gostilni, on pa si je nataknil črna očala in stopil pogledat, če je zrak v cerkvi čist in če ni morebiti kdo notri, ki bi ga utegnil prepoznati. In je še naročil birmancu, naj vzame s sabo magnetofon, kajti bi ga kdo znal v fičku spaziti in vlomiti v avto, kar pri kvaliteti fičkovih ključavnic res ne bi bilo prehudo težko.

Birmančku pa je v gostilni kmalu postalo dolgčas, zraven so ga nagovarjali okajeni gostje in je ročno vklopil magnetofon, da sliši, ali ima boter na traku kaj prida jazza. Zavrtel se je trak in so možaki strmeč poslušali botrovo kreganje nad misijoni, prvimi obhajili in birmami.

Tepanjčani, koder morejo, zavidajo Butalce, pa so se muzali in pozdravili Kozmijana, ko je prišel v gostilno po svojega birmanca: »Lepo, lepo, tovariš Kameleon — ali ste tudi magnetofon pripeljali k birmi, da ga obide sveti duh?

Butalci in Tepanjčani

Butalci so se od nekdanj kosali s Tepanjčani zastran modrosti in skrbno pazili, da ne bi kateri več dal za šolstvo kot drugi.

Pa je prihajal Butalec s šihta, torbo je nesel v roki, v torbi je bilo nekaj, pa je bilo pokrito s papirjem, da se ni ločilo, kaj da je. Pa je na delavskem avtobusu srečal Tepanjčana.

Ogovoril ga je: »Hej, Tepanjčan, baterija modrosti, žaromet učenosti! Ugani in povej, kaj nesem v torbil! Če ugameš, ti dam vso plačo, kar jo je notri!«

Je dejal Tepanjčan: »Plača je.«

Se je začudil Butalec: »Če mi poveš, koliko sem ta mesec dobil plače, ti dam vseh dvajset jurjev.«

Je dejal Tepanjčan: »Dvajset.«

Se je začudil Butalec: »Akotacija skrtačena, če mi ugameš in poveš še to, koliko plače ima naš direktor, ki dobi vsak mesec stodvajset jurčkov v kuverti, pa ti prepustim še svojo rezervacijo za počitniški dom, ki mi jo je dal sindikat. Kar tvoja naj bo!«

Je odgovoril Tepanjčan: »Nak, nak, toliko pa le nisem neumen, da bi silil v vaš dom. Kar obdrži rezervacijo in še svojih dvajset jurjev zraven nje, sindikatu pa povej, naj se tudi za vaše plače potegne in ne samo za rezervacije!«

Ta prva štorja od štarij

Usak člouk ve, de sa štarije zla potrebna pa nucna reč. Potrebne sa zato, de ma člouk kam ujet, če j doma špetir na verst, nucne pa zato, k dobiček delaja (al pa tud ne). Usak pamz, k zna do pet štet pa ve, de use štarije nisa glih, to se prau, de mama več sort štarij. Ta najbel gromozanske štarije sa hoteli. Zraun štarije sa tuki še use sorte cimri pa sobe, u ta največih štarijah te sorte pa še ceu haušn drugih rči. U take, ta nobl štarije hodja po ta bolm tuj lde, pa use sorte žvone, k maja dost dnarja, zato, k maja dost dnarja pa k sa dost nobl. U takih štarijah j košta zla draga, prauja pa, de j zla dobra, pa de se use sorte košte dobi. Naštiman j pa blez use tak nobl. de b en gmen člouk še u usta hmal na znou nest. Prauja, de se prou lahke nardi, de j na miz več sort talerju pa bešteka ket košte. Pol bo že res, de j use ukap tud zla kunštn za jest. Sem zdi, de j kar prou, de ta gmen folk nima tok dnarja, de b lahke u te ta nobl štarije šou. Merskešnu se b lahke zmešal predn b pogruntu, kak se b jed perprau, ta zadn šus b pa biu k b za cifra na računu zvedu.

U takih štarijah sa za kelnere lahke sam tak lde, k po več šprah zneja, de se lahke tud s tujm ldm zastopja. Tuje šprah zneja tud zato, de ta domeče ldi lahke bel odzadi postanja, pa tujce bel u čast jemleja.

U teh ta gromozanskih štarijskih hišah j ene sorte štarija tud sam za ponoč. Tam j po navad tud muzka, pa kešne bel slab al pa neč oblečne babe se spremlajaja. Zato, k j taka lepa perložnost za gledat pa za poslušat j tud lepa perložnost za podražit.

Prauja, de j usaka figa, k ia u tak ta ponočn štarij na miza prneseja grozovit draga. Blez de taka štarija tud za ta fajm pa petične ldi ni za usak dan. To se prau, de tud tistm k ulike nese še zmiri na nese dost, to se prau tolk ket b rad.

Tud cimri sa u teh ta nobl bajtah strašanske fajm. Gorka pa merzla voda, čeprau se ubenga šporgerta na vid, ulikat j zraun še kopalnica, pa use sorte zvonce, de pokličiš tiste ldi, k po hotelu delaja, de lahke soja sitnast na neh stresáš. U cimrah j ulikat še radio, pa še kej bel fajnga.

Prauja de te štarije še kar fajm nesija. (Se zastop, se j tud dost zasolen). Sevede pa na nesija zmiri glih. Nejveč polet, k pride ulik tujcu, nejmen pa pozim, k sa sam ta domač lde, k nimaja tolk dnara.

Ket se da slišat, j u te sorte štarijah use grozovit nobl pa fajm. Pa čeprau j to res, folk še zmeri gode pa govori, pa tud piše kuga j narobi, pa kuga fali. Jest se na te ta fajm štarije na zastopm tolk, de b lahke šimfu, zato, k sm per tisti k pruja: »U teh blačah

neč dnara, doma pa neč blač! Zato bvečim usake tri kvatre sprau tolk dnara ukap, de grem za kešna urca u tak ta nobl birthaus. Tekat sem pa use tak gromozanske nobl pa fest zdi, de na ta slabu še pomisl na morm. Tud zarad rajnunge vole se ves cajt po malim trejsim.

Ta druge sorte štarije, k jh pa per nes še na poznama doug, sa po besed strašanske podobne tem, k sma glih kar govori od neh. Sam »H« se j u »M« spremeni, tak de j ratu MOTEL. Zraun štarijskih prostoru, pa cimru pa drugih rči sa tuki zraun še prastori za automobile. Te sorte štarije sa po ta bolm per cestah, pa to takih, k j gor ulike frkerja, pa k delič peleja.

Per nes sma te sorte štarije začel delat u en velk furij, koj k sma zvedl. De jh maja tud zuni. Taka naglca j bla, de ni blo tolk cajta, de b prašal če se bo to obnesl. De b pa na uprašanje odgovoril pa še za mislt ni blo. To se prau, de mama še ena posebna gnade, zato, k j za odgovart, al pa za sprašovat tud še pol cajt, k j že use pod streha. Pred enm cajtam se j lahke bral, de j s tem štarijam merskej narobi.

SMOJKA

Slovarček krajevnih imen

RIBČEV LAZ — RIBČARJI

V enem prejšnjih prispevkov Jožeta Bohinca v rubriki »Slovarček krajevnih imen«, v katerem je pisal o krajih v Spodnji bohinjski dolini, smo dobili pismo iz Bohinca, v katerem nam dopisnica piše:

Tudi prebivalci Ribčevega laza imajo svoje ime; to so RIBČARJI. Vprašajte tam domačina, kakšnega Fežnarja ali Polanca, pa vam bo povedal. Vsi Bohinjeci vedo, da so prebivalci Ribčevega laza Ribčarji. Tujci, ki jih je zdaj tu precej, pa tega seveda ne vedo. Tujcu, ki stanuje v Ribčevem lazu ali ima tu vikend hišico, ne bo nihče rekel Ribčar, ker to ni.

Konec šolskega leta

V teh kratkih dneh bo odklenkal šolski zvonec svojo znano zadnjo šolsko popevko tingel-tongel ter oznanil tovarišcam, tovarišem učiteljem in učencem konec šolskega leta. Kakor plaz se bodo vsuli šolarji skozi vsa šolska vrata. Nekateri nasmejanih in veselih lic, drugi pa zopet po starem običaju, poparjeni in bleđi zaradi slabih ocen v spričevalih, katere pa v svojo tolažbo opravičujejo z besedami: kaj čem, ni napredka brez žrtev.

Poleg učencev so se pred vsem oddahnili starši. Končno ne bo treba več sestankov staršev, konec je finansiranja šolskih malic, Izletov, Cicibanov, Čebelic itd. Marsikateri očka se bo spočil, ko mu med službenim časom ne bo treba več dnevno reševati matematičnih, geometrijskih nalog z »rehenšibarjem«, ne bo mu

treba nositi domov službenih radirk, svinčnikov, zvezkov ter končno mu ne bo treba za tehnični pouk svoji hčerkici zbijati, oblati, šmirglati ptičnic, hišic itd. Prav tako se bo oddahnila tudi mamica, ker ji ne bo treba več učiti sinka štrikati, šivati, »hek-ljati«.

Iz tega je razvidno, da so imeli starši dovolj dela in preglavic, da so potiskali svoje ljubljenske al' s pasom al' z znanjem do njihovega zaključnega uspeha. Seveda, v kolikor pa končni uspeh tega ali onega posameznega učenca ni bil zadovoljiv, potem je pač po stari navadi in mišljenju staršev temu bil kriv učitelj, ker mu učenec ni bil simpatičen. Ne morejo pač starši verjeti v slabe ocene svojega ljubljénčka, ko je vendar tako razgledan. Saj pozna vse beograjske, opatijske, slovenske popevke,

pozna vse filmske igralce od Brži Bržo pa tja do Culeta, vse nogometne zvezde, vse romane X 100.

Kakor se nekateri starši živcirajo za uspehe svojih otrok, so drugi bolj flegmatični. Spomnim se primera, ko je prišla ob koncu šolskega leta v šolo mamica in se pozanimala pri učiteljici kako je z njenim sinčkom. Vprašala je ali bo mulc zdelal druga razred ali ne? »Nemogoče!«, je dejala učiteljica, vaš fant še zdaj ne pozna vseh črk.« »Oh, kar spustite ga naprej,« je dejala mati, saj je na svetu ena tretjina ljudi nepismenih, kaj se bo pa poznalo, če je naš vmes.«

S tem, da je umolknil šolski zvonec, je to znak, da se bodo zdaj za dva meseca ohladile klopi, dokler se spet ne bo začel pouk na tri »šihete«.

GREGA

KMETIJA

NASTANEK, RAZVOJ IN ZNAČILNOSTI

KMETIJA V FEVDALIZMU

Kmetijo v fevdalizmu sta podrobneje proučevala dr. **Sergij Vilfan** (Pravna zgodovina Slovencev, Ljubljana 1961) in dr. **Josip Kulišer** (Splošna gospodarska zgodovina srednjega in novega veka, I. del, DZS, Ljubljana 1959).

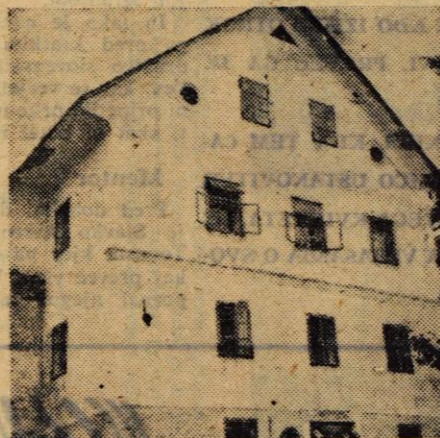
Kulišer povzema ugotovitve Weitzza in pravi, da je kmetija skupek zemlje in njej pripadajočih pravic, ki jih posameznik praviloma ima in ki jih potrebuje kot kmetovalec za svoje potrebe. To je tista zemlja, ki jo lahko obdela z enim plugom in ki torej ustreza delovni moči ene družine, hkrati pa lahko tudi kmeta in njegove svojece zadostno, kakor je zahtevala navada, preživlja.

Vilfan definira kmetijo kot »zaokroženo gospodarsko celoto v enorodbinskem kmečkem obratu, ki obsega hišo, gospodarska poslopja, vrt, njive, travnike in takšne ali drugačne možnosti za udeležbo pri izkoriščanju gozda in pašnega sveta. Skratka: kmetija je splošna označba za kmečki gospodarski obrat raznih velikosti in različnega sestavi in izvora, na katerem se preživlja ena kmečka rodbina.«

Kmetija kot »zaokrožena gospodarska celota« je torej po obsegu zemlje lahko zelo različna; lahko je tudi bogatejša ali revnejša, usmerjena bolj v to ali ono agrarno panogo, s strnjanimi ali raztresenimi polji, podložna ali svobodna. Pojem kmetije v tako širokem smislu ni nujno omejen prav na fevdalizem, ampak velja tudi za poznejše družbeno-ekonomske formacije, predvsem za kapitalizem. Tako kmetijo pa imamo pri nas tudi še po revoluciji. Kmetijo v tako širokem smislu družijo le skupna lastnost, da se njena velikost giblje v mejah, ki jih določa navzdol najnujnejše preživljanje, navzgor pa največja možnost obdelati zemljo v individualnem gospodarstvu.

Kulišer istoveti kmetijo s hubo (Hufe, hoba, huoba); izraz huba je v rabi od sredine VII. stoletja in ima verjetno podoben koren kot nemški »habeng«, imeti. Pomeni torej to, kar kdo ima, zemljo, ki jo ima posamezni kmet. Lahko pa je v zvezi z nemškim »Behufe«, to je, kar komu pri-

pada, delež, pravica do nečesa, z žrebom dodeljeni del. Skoraj isto kot huba pomeni beseda »grunt«, a je poznejša in izvira iz novejšje nemščine;) oziroma z mansus (mansa, meix, mois, mas; naziv mansus pride od latinskega »manere« v smislu prebaviti; prvotno pomeni bolj samo bivališče kot celotni kmetov gospodarski obrat. Vilfan poudarja, da sta izraza huba in mansus v času, ko se začeta uporabljati pri nas, že istovetna). Vilfan pa dokazuje, da ima beseda kmetija širši pomen. Po njem je velikostni razpon pri hubi manjši kot pri splošnem tipu kmetije, kajti »glavni tip hube je bil v fevdalizmu preračunan na tak obseg zemlje, ki jo je mogla obdelati povprečna kmečka rodbina s tem, da so donosi zadoščali tudi za gospodovo zemljiško rento.« Pri hubi gre sicer za kmetijo v splošnem smislu, toda z nekaterimi specifičnostmi, zaradi katerih je huba ožji pojem od kmetije; huba ni le gospodarsko-obdelovalna, ampak tudi dajativna in pozneje davčna enota. »Bremena se odmerjajo od hube in ne od posameznih parcel, ki jo sestavljajo.« — »Če se huba deli, nastaneta dve novi kmetiji, ki pa veljata vsaka le po pol hube.« (Vilfan: Pravna zgodovina Slovencev).



Premoženjska kmečka hiša



Ta hiša (Okroglo — pri Pogvajnu) ima v isti vrsti s stanovanjskimi prostori tudi hlev, nad njim pa je prostor za shrambo slame in druge krme za živino. Vzporedno s tem objektom pa je prvotno lesen pod s šupo za steljo nasproti hleva in s šupo za vozove na drugi strani — (Slika prikazuje hišo)

IV. nadaljevanje

Vas, katero opredeljuje pridelovanje krompirja in žitaric v tej veji aktivnosti z udeležbo svojih občanov (materialno) ne more resno računati. Vzrok je predvsem v tem, da tovrstne dobrine gorenjski kmet proizvaja v manjših količinah in velikem asortimentu z edinim ciljem, da zadovolji svoje najosnovnejše potrebe, to je, da pridelke porabi, preostanek pa realizira na trgu. Tudi površinska omejenost zemljišča mu ne dopušča ustvarjanja bistveno velikih viškov proizvodov, katere bi eventualno lahko »daroval« skupnosti z namenom, da pomaga pri določenih akcijah.

Za nas je zanimivejša druga skrajnost z značilnim primerom Jezerskim. Šem sodijo naselja v vznožju gora (Karravanke, Jelovica), kjer obdelovalne površine z nižinskimi kulturami izginjajo, na njihovo mesto pa stopajo gozdnote in pašniške površine, ki pa kmetu površinsko niso tako omejene, kot tiste, omenjene v prejšnjem odstavku. Pomembne so predvsem gozdne površine. Toda njih lastnike bremenijo posebne odločbe o sečnji, katere dovoljujejo odsek letnega prirastka gozda. Ta klavzula pa velja le pri sečnji lesa za individualno porabo, medtem ko ima lastnik gozdne površine mnogo olajšav, če je les namenjen akcijam, ki jih obeležuje družben okvir. Kmet sorazmerno veliko gozdno površino ne sme trošiti v svoje namene v tolikšni meri, kot bi to on želel. Za prispevek v lesu se zato najlaže odloči, kajti ta bo konec koncev v neki zaključni instanci služil prav njegovim namenom.

Tudi v tej vrsti aktivnosti opažamo, da raste aktivnost z ozirom na oddaljenost, morda povedano nekoliko bolj točno: aktivnost raste z ozirom na velikost naselja in njegovo pripadnost določenemu krajevemu uradu. Če ima naselje vlogo krajevnega centra, potem dobiva od občine določene vsote za funkcioniranje obstoječih institucij, poleg njih pa dobiva še investicijske vsote. Vsa aktivnost je potem takem kanalizirana z ozirom na subvencije in njih višino. Zato v teh naseljih o samoprispevkih ne razmišljajo mnogo, saj imajo denar že na razpolago.

Drugče je z manjšimi naselji (prvi tip, medtem ko je prej omenjeni drugi tip), ki spadajo v območja večjih. Čim oddaljenejši so, manj prebivalcev imajo, vedno več je v njih kmečkega prebivalstva in vedno manjši delež denarja odpade nanje. Stopnja delitve dela ne dosega tako raznolikosti, kot v večjih naseljih. Potrebe takega naselja rastejo

Ivanka Močnik:

AKTIVNOST NA VASI

sorazmerno z razvojem večjega naselja. Ker sredstva s strani občine niso tako velika, da bi z njimi zadovoljili potrebe manjših naselij, si morajo slednja pomagati s samoprispevkom.

V vseh teh izvajanjih v zvezi s samoprispevkom pravzaprav izpade, da so kmetje, ki jih je z ozirom na odmaknjenost naselja in slabe prometne zveze vedno več, edini, ki vasi z materialno udeležbo pomagajo. Toda niso. Že prej sem omenjala izredno hitro spreminjanje strukture prebivalstva. Kmečko prebivalstvo prehaja v delavsko, toda ob tem še vedno ostaja lastnik parcel. Tudi ti so udeleženi pri samoprispevku. Teh je z ozirom na vse faktorje, ki sem jih v tem delu omenjala, vedno več.

1. Aktivnost v odnosu na število prebivalstva naselja: Ugotovili smo že, da je aktivnost v večjih vaseh manjša kot aktivnost v manjših. Po mojem mnenju samo število prebivalstva brez vseh drugih označitev in upoštevanj ne vpliva na aktivnost na vasi. Toda iz rastočega števila prebivalstva po naseljih lahko izvlečemo druge vrste faktorjev.

2. Eden takih je struktura prebivalstva. To bom v pričujočih vrsticah skušala navezati na aktivnost. V strukturi prebivalstva je zajeta predvsem stopnja delitve dela prebivalcev naselja. Anketa je pokazala, da so v vaseh prvega tipa izvajalci akcij skoro izključno delavci in le deloma tudi uradniki, medtem ko v vaseh prvega tipa najdemo delavce in kmete v skoro enaki meri.

Za uradništvo se nikjer niso opredeljevali. V splošnem so izvajalci akcij predvsem tisti, ki so delati navajeni. Nekje sem že omenjala, da s standardom (rastočim) delavca pada njegova aktivnost na vasi, to je kraju njegovega bivanja. Omenila sem že, da tak delavec v vedno večji meri skrbi za svojo vsakodnevno rekreacijo.

Kakšni so ti težki delavci, ki sem jih prej omenila v smislu izvajalcev akcij? Tu gre predvsem za eno vrst teh delavcev. V mislih imam delovno silo, zaposleno na vasi. Vsaka vas ima namreč določen procent delavcev, ki delajo v okviru te vasi.

Procent zaposlenih v vasi po eni strani raste premo sorazmerno s številom prebivalstva, po drugi pa je navezan na oddaljenost in z njo na vedno slabše prometne zveze s središčem občine.

Simbol svetlobe in toplote

Švedske Lucije na Bledu in v Bohinju

»Prečudovito je tu na Bledu. Vaši ljudje, kako so ljubeznivi in slivovka...«, nam je izjavila letošnja kraljica, Lucija vseh Lucij GUNILLA LUNDBERG.

Izbira Lucij sega na Švedskem v daljno preteklost in med najpomembnejše švedske narodne običaje. Ko sta 13. decembra jutranja zora

in večerni mrak oddaljena le nekaj ur, obiše domove Lucija, simbol svetlobe in toplote ter vere v življenje. Že več kot stoletje traja ta običaj na Švedskem. In letos je bila za kraljico Lucij med tisoči kandidatk izbrana Gunilla Lundberg. Ob njej izberejo še devet spremljevalk, toda na Bled jih je prišlo

samo osem, ker je ena ostala doma zaradi bolezni.

Torej poleg kraljice Gunille so bile tu še »indijanka« SYNOVE LILJEBACK, ROSA OALSSON, ANITA LARSSON, SUSANE CHALBERG, ELISABETH ROCKNER, KERSTI HASSELBERG in ANITA DACKMAR, z njimi pa še »roka nad vsemi« novinarka največjega švedskega časopisa »STOCHOLMES TIDNINGEN« gospa CARIN BECKIUS, ki je tudi organizator volitev LUCIJ.

Program bivanja švedskih Lucij je bil tudi na Bledu zelo natrpan. Dopoldne ogled Bleda s fижakerji, vožnja s čolni, ogled gradu in drugih zanimivosti. Utrujenost z dekletinih obrazov je kmalu izginila, ko je folklorna skupina z Bleda pred njimi zaplesala nekaj poskočnih gorenjskih plesov. K temu je kajpada pripomogla tudi pristna slivovka.

Rosi Oalsson je bil Bled tako všeč in nam je ob slovesu dejala: »V januarju prihodnjega leta zanesljivo pridem sem na smučanje, drsanje. Res škoda, da smo prišle na Bled in v Bohinj samo za en dan«, nam je še dejala simpatična, sicer tajnica nekega švedskega zdravnika kirurga.

Predstavnica Turističnega društva Piran-Portorož Angelca Ravnik, ki tudi organizira bivanje Lucij v Sloveniji, nam je še povedala, da bodo Lucije ostale pri nas do 23. junija. V četrtek so švedske Lucije v Portorožu proslavile švedski praznik dan cvetja in pomladi, kjer so same postavile mlaje in jih okrasile s cvetjem.

Bogdan Sanca, predstavnik Turističnega društva Bled pa nam je dejal: »Upamo, da bodo odslej naprej švedske Lucije vključile vsako leto v svoj program tudi obisk Gorenjske.«

Tako so izjavile tudi same in bodo vse kar so videle, prav gotovo povedale svojim prijateljicam, ki bodo morda izvoljene prihodnje leto.

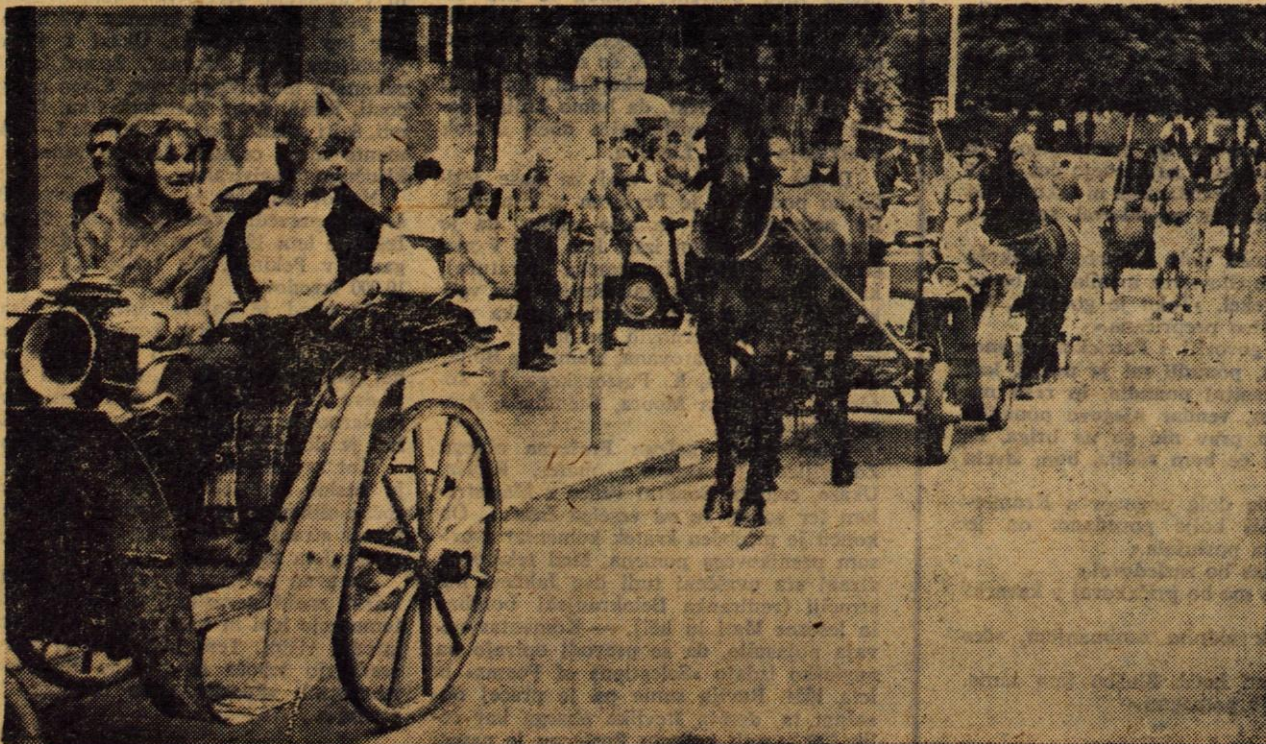
Švedske Lucije, ki so stare od 18 do 22 let, so v sredo zvečer s prijetnimi vtisi in navdušene nad lepotami Gorenjske zapustile blejski in bohinjski kot.

Milan Živkovič
Foto: Franc Perdan

Kraljici Lucij GUNILLA LUNDBERG (na levi) kaže, da je domača slivovka dobro teknila. Tudi ostale se nad to kapljico niso preveč pritoževale.



Precej pozornosti med švedskimi Lucijami je prav gotovo vzbujala »indijanka« SYNOVE LILJEBACK. Je precej temnopolta in prav nič ne daje vtisa, da je severnjakinja. Razumljivo: njen oče je doma iz Avstrije, mati pa je Švedinja.



Švedske Lucije so najprej sprejeli pred poslopjem Turistične direkcije na Bledu in jih nato s fижakerji peljali okoli jezera do camping prostora, od tu naprej pa s čolni mimo otoka nazaj pred direkcijo. Seveda ob tem sprevedu ni manjkalo radovednežev in fotoreporterjev, domačinov in tujih turistov, ki te dni bivajo na Bledu.

ITALIJA

Podobno kot Francesco Rossi v nedavnih »Krošnjarijih« je sedaj Gianni Bongioanni v filmu »Udarec« segel po temi Italijanov, ki v Nemčiji iščejo boljšega življenja. Poleg odličnega mladega nemškega igralca Christiana Doermerja igrajo v njegovem filmu še Dino Mele, Jose Guardiola in Natalie Silva.

Eleonora Rossi Drago je soigralka Georgie Moll in Umberta Orsinija v »Nedeljskem vlak« režiserja Vittoria Sale.

Dino Risi je posnel »Četrtek« z Walterjem Chiarijem, Michele Mercier in Robertom Ciccolinijem.

FRANCIJA

Tudi letos ne bodo ostali ljubitelji francoskih kriminalk na cedilu. Eddie Constantine in Daphne Dayle sta partnerja v filmu »Pustite jih, naj streljajo«, režiserja Guyja Lefranca.

Odlični: Emmanuelle Riva, Hardy Krüger in Francisco Rabal so zaigrali skupaj v kriminalki o plavalni morilki, imenovani »Večji del«, ki de Funesom, Anne Doat, jo je posnel Jean Valere.

Jean Girault pa je z Loisom Catherine Demongeot in Jeanom Valmontom pripravil film z zgovornim naslovom »Poženite banko v zrak«.

Robert Hossein je po »Smrti morilca« napovedal za letos še dva filma: ekranizacijo klasične kriminalke Jamesa H. Chasea »Nobenhov orhidej za gospodično Blandich« in »Düsseldorfskega

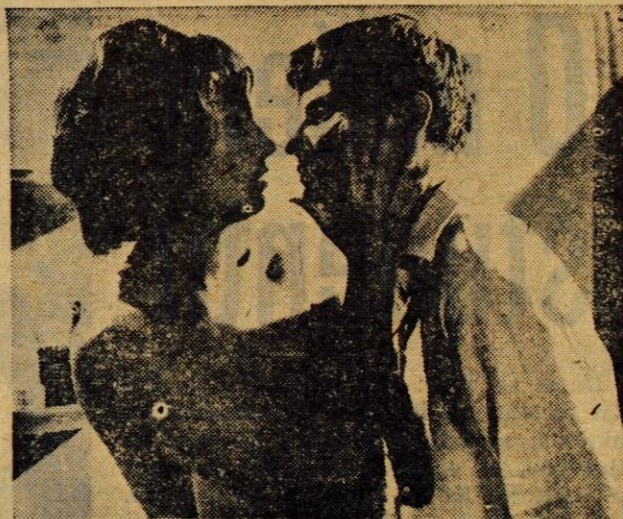
vampirja«, ki ga imenuje Sharp snema »Čarovnico in vrača« — film o črni magiji v sodobnem okolju, v katerem igra Lon Chaney. Še letos bodo posneli tudi film o slavnem zmagu iz jezera Loch Ness — »Pošast iz Loch Nesa« — vendar pa se je trenutno snemanje nekoliko zavleklo zaradi tehničnih težav z zmagem.

Producent Pierre Braunberger pa obeta film z nenavadnim, a ne preveč skrivnostnim naslovom »Taka, kot na prvi dan — ali v zagovor goli ženski«. Saj poznate Francoze ...

ANGLIJA

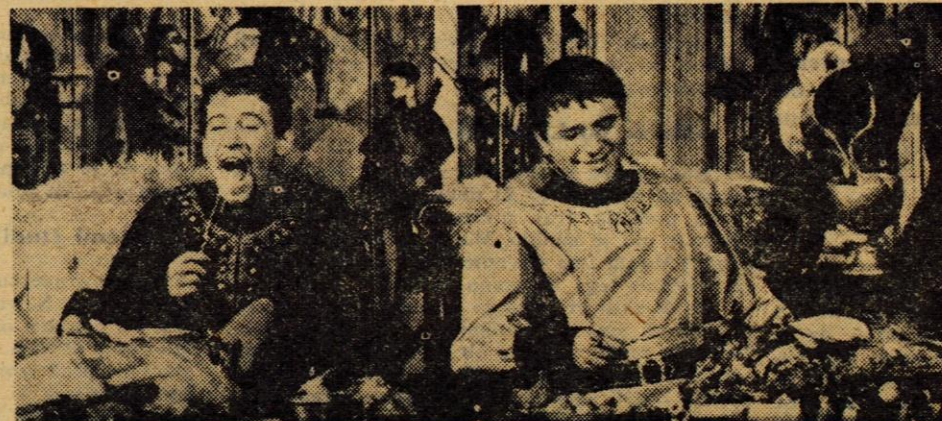
Ob oživljanju čarovniških kultov v Angliji ne preseneča, da so take teme zaživele tudi v angleškem filmu. Don Sharp snema »Čarovnico in vrača« — film o črni magiji v sodobnem okolju, v katerem igra Lon Chaney. Še letos bodo posneli tudi film o slavnem zmagu iz jezera Loch Ness — »Pošast iz Loch Nesa« — vendar pa se je trenutno snemanje nekoliko zavleklo zaradi tehničnih težav z zmagem.

Popularna Miss Marple iz romanov Agathe Christie (ki je v filmu že večkrat duhovito zaživele po zaslugi odlič-



Peter O'Toole (kralj Henry) in Richard Burton (Becket) sta zaigrala glavni vlogi v uspelem angleškem prenosu dramskega dela Francoza Jeana Anouilha — »Becket«, ki mu je dal filmsko podobo režiser Peter Glenville

FILMSKI telegrami



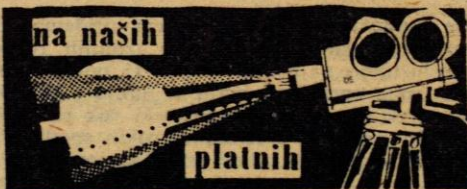
Glavni vlogi — fant, ki misli v samostan, in priležnice njegovega bogatega očeta, ki ga od tega odvrne — sta v novem filmu Maura Bolognina »Pokvarjenost« zaigrala Rosanna Schiaffino in Jacques Perrin

draws in Christopherjem Plummerjem v glavnih vlogah.

PA SE MIMOGREDE

Ljubiteljem živali: »Ameriška človekoljubna zveza« poroča, da so leta 1963 živali dobile v Hollywoodu 27.381 vlog. Vsaj živalske brezposelnosti se torej v Hollywoodu še ni batil!

Dekle kot Monroe: Čedno vsoto dveh milijonov (dinarjev) je ponujala neka japonska družba dekletu, ki bi bilo podobno Marilyn Monroe. Nastopila naj bi v filmu »Dekle kot Monroe«, s katerim bi ta družba želela vnovčiti nekaj popularnosti pokojne igralkice med Japonci. Velika priljubljenost MM se je pokazala posebej ob posmrtnem izboru iz njenih filmov:



Prihodnji teden kranjskega programa je posvečen nemški kriminalki — katere »kvalitete« so pač znane.

»ZENITNA POSVETOVALNICA AURORA« Wolfganga Schleiffa je posegla v »visoko družbo« in nam predstavlja Evo Bartok, Carlosa Thompsona in Elizabeth Flickenschildt v glavnih vlogah.

»DOKAZITE ALIBI« Alfreda Weidenmanna (Oboževana Julija) je mešanica detektivke in sodnega filma in je morda še najbolj obetajoča od trojice. Igrajo O. E. Hasse, Martine Held in Hardy Krüger.

»SKRIVNOSTNA GROFICA« Josefa von Backyja pa je kriminalka o gangsterski tolpi, po nedolžnem obsojeni kaznenki in grofici, ki zaposluje nekdanje kaznjence. Igrajo Dagover, Joachim Fussberger in Brigitte Grothum.

ne Margaret Rutherford — Francisco, njen soigralec pa Mike Connors.

Daniel Defoe je dal idejo za znanstveno-fantastični film »Robinzon Crusoe na Marsu«, ki ga režiser Byron Haskin snema s Paulom Manteejem.

Tony Curtis, Natalie Wood, Henry Fonda in Lauren Bacall so zvoneča imena, ki jih je zbral okrog sebe Richard Quine v filmu z naslovom »Dekle in sex«.

ZDRUZENE DRŽAVE

Popularni igralki hollywoodske starejše in srednje generacije — Bette Davis in Susan Hayward sta se srečali v filmu »Kam je odšla ljubezen«, režiserja Edwarda Dmytryka. Prizorišče je San

Francisco, njun soigralec pa Mike Connors.

Tony Curtis, Natalie Wood, Henry Fonda in Lauren Bacall so zvoneča imena, ki jih je zbral okrog sebe Richard Quine v filmu z naslovom »Dekle in sex«.

Doris Day in Rock Hudson, ki sta se dobro spoznala že v »Šepetanju na blazini«, spet igrata skupaj v filmu »Ne pošiljaj mi rož«. Režira Norman Jewison, igra pa še znani komik Tony Randall.

Robert Wise snema (med drugim tudi v Salzburgu) filmsko verzijo popularnega musicala »Zvok glasbe« (The Sound of Music) z Julie An-



»Marilyn«, ki ga bomo v kratkem videli tudi pri nas.

Cenzurna logika: Menda je ni bolj zapletene logike, kot je logika filmske cenzure. Angleški cenzor na primer ni prenesel ameriškega filma »Izpovedi uživalca opija« in ga je zato po »plesu s škarnjami« priredil tako, da je (vsaj zanj) sprejemljivejši. Delo ima naslov »Pregrehe kitajskega predmestja« in ga na plakatih reklamirajo kot »film o pregrešnem življenju mladih deklet« ...

O našem študentu

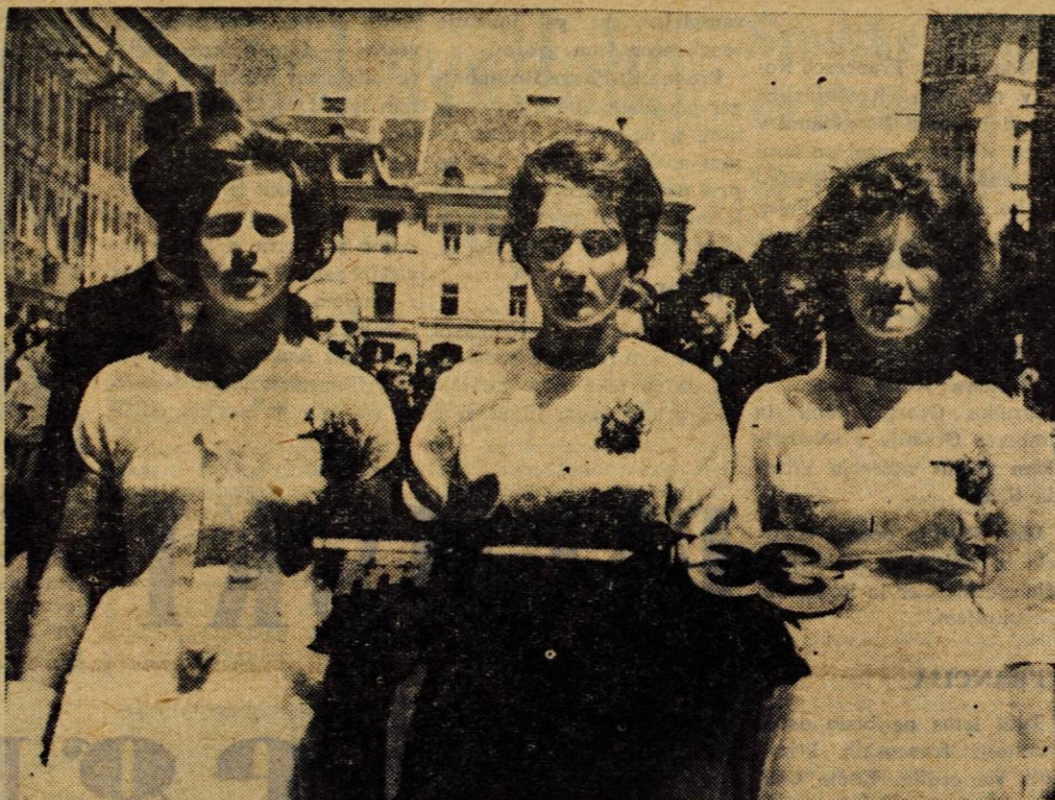
Doma so rekli: »Študent naj bo!« Postal je študent. Pričel se je zanimati za fakultete, sezname predavanj, hodil je po Ljubljani, si ogledoval zgradbe fakultet in »cincal«. Ni si bil čisto na jasnem, kam naj se dene. Celo tega ni vedel ali naj študira tehniko ali naj se vpiše na filozofsko fakulteto. No, končno se je odločil: vpisal se je na fakulteto za montanistiko.

In kdo bi bil ta študent, katerega normalno pot do vrat fakultete opisujemo v gornjih vrsticah? Naj to ostane neznano. Je povprečen, morda bolje — podpovprečen kranjski študent, katerega smo našli ob skromni anketi, ki smo jo izvedli pred nekaj dnevi.

Morda bomo ostalim, ki se od njega ločijo, s tem napravili krivico. No, naj nam oprostite, kajti namen naše ankete naj bi bil prikazati povprečnega gorenjskega študenta. Tega smo zasledovali od doma do vlaka in od tam hodili za njim in tako priromali do fakultete, potem pa spet nazaj.

Zanimiv vlak

Sicer vlakj za ljudi v splošnem trenutno niso posebno privlačni. Posebno za Gorenjce ne. Le tu in tam si kakšen malček vroče zaželi, da bi postal vlakovodja ali celo strojevodja. Pustimo take. Glejmo študenta. Kranjčan je. Srednje rasti in v usnjem jopiču. Pod levo roko nosi sveženj prepognjenih skript. Nekako pol sedmih je ura, torej gre gotovo na vlak. Res, napoti se po Jelenovem klancu, mislim da požvižgava in nikamor se mu ne mudi. Toda zakaj? No, na postaji smo izvedeli. Zaradi del na progi vlak ob 6.43 skoraj vedno zamudi. Zato se našemu znanecu nikamor ni mudilo. Računal je na zamudo. Vendar tokrat ga je skoraj neslo. Ravno na postajo je prišel, ko je pripeljal vlak. Vešče kot železničar je skočil za njem, za njim še mi in potem še cela množica študentov in srednješolcev, ki se vozijo v Ljubljano. Vlak je ostal prazen. Precej jih je »zamudilo«. Njihov voznik red pač ni držal. Naš znanec in še dvojica njegovih kolegov so se posedli po pol tapiciranih klopih, izmenjali nekaj problemov v zvezi z izpitnimi roki, nato pa je nekdo iz aktovke potegnil v polivinilasto vrečko zavite karte in pričeli so. Od Žabnice pa do Ljubljane. Za njih ni bilo več postaj, ne lepega dne in prestopajočih nog v prehodu vagona. Njihovi sosedi so si izbrali nekoliko drugačno »zabijanje« časa med vožnjo v Ljubljano. Resno so namreč razpravljali o svojih študijskih problemih. Menda je dvema izmed njih šlo za nohte. Izpitni roki in izpitni roki. Ko jih le nebi bilo. To sem namreč razbral iz njihovega pogovora. Je že tako. Pomlad je skoraj mimo, vroče je, tudi kopati se že da, le izpitni roki. Eden od njih je bil študent tretjega letnika pravne fakultete, medtem ko je drugi poslušal predavanja strojne fakultete. Oba sta se zavedala resnosti svojega položaja, le časa jima je ostalo premalo. »Adijo počitnice!« je pravil prvi. »Jih bom kar doma predsedel. Lepo ob knjigah in lepem vremenu. Res ne bi rad izgubil leta in tudi na vojnem odseku moram predložiti frekventacijsko potrdilo o vpisu v višji semester. No ja bo že kako.« Tudi drugi je imel podobne probleme. Kolegu je razlagal o tisoč petsto straneh, katere mora



Takole so pred dvema leti gimnazijec — bodoči študentj po Kranju nosili ključ svojega znanja.

preštudirati samo za dva izpita. Kje so potem še ostali?

Medvode, Medno, Sentvid, Ljubljana. Naši znaneci so še kar naprej kvartalji in oni drugi še kar svoje težave tožili.

»Marš« po Ljubljani

Naš znanec je skočil iz vlaka še, ko je vlak vozil na postajo ter jo ubral preko prepovedanega prehoda prav preko tirov. Mi za njim. Zelo se mu je mudilo. Morda polaga danes kak izpit? Morda ima obvezne vaje? Če bo tako hitel, bržčas tega ne bomo izvedli.

Po Miklošičevi smo jo »maširali« kot vojaki. Zaletavali smo se v mimoidoče, prešli dva semafora, prekoračili trg ob Križankah in kar ob rdeči luči prekoračili prehod ob tretjem semaforju. Znašli smo se pred mogočno zgradbo Filozofske fakultete.

Kasneje smo izvedeli, da je naš znanec polagal izpit.

In anketa?

Skoraj zanemarili smo jo. Toda namerno, kajti voznje z vlakom v Ljubljano pomenijo za vsakega študenta-vozača veliko breme. Na njem in pa v hoji do postaj vsak izgubi okrog 4 ure časa. To so anketiranci povedali brez izjem. S tistimi, ki se vozijo iz Jesenic (ni jih malo) je še slabše. Dnevno izgubljajo tudi po 6 do 7 ur.

Toliko časa je nadomestiti zelo težko. Kje? Kdaj? Če hoče študent redno obiskovati predavanja izgubi praktično cel dan. Kar računajmo. Recimo da je 7 ur dneva prespal. Potem se iz Kranja v Ljubljano vozi 2 uri (v obe smeri), v hoji do obeh postaj izgubi vsaj 1 uro, ostalo uro pa mora žrtvovati zato, da sploh lahko v vlaklu sedi. Potem odsedi povprečno 6 ur na dan na predavanjih. Ostalo nam je še celih osem ur. Pustimo nekaj za obede (marsikateri študent si tega ne privoščijo). Recimo, da nam ostane še 6 ur. Te bi, če bi vso stvar gledali izredno ozko, študent lahko porabil za študij. Toda pri tem nebi imel niti ure prostega časa, v katerem bi se lahko mislil urediti in se pripraviti za tekočo snov predavanja. Upoštevajmo še eno. Vse ljubljanske študijske knjižnice so zasedene. Pred izpitnimi roki mesta v njih nekdo, ki je vezan na vlak ne dobi. Potem je vsak tak vozač prepuščen cesti, kavarnam in restavracijam. Seminarske sobe na fakultetah so po navadi polne, ali pa jih pretvorijo zaradi pomanjkanja prostorov kar v predavalnice.

Nič kaj rožnato torej. Prosta jim ostaja le sobota ni nedelja. To pa je z ozirom na materiale, ki jih mora nek povprečno vesten študent obdelati, zelo malo.

Pa literatura

Večina anketiranih študentov je menila, da je v splošnem literature zadosti, toda opozorili so nas na nekatere vire znanja, katerih ni in ni, snov, katere obravnavajo, pa je obsevanje. Večino študijskega materiala dobijo le majhen del pa v knjižnicah. Najpogostejši viri so skripte, ki jih izdaja unave.

Sistemi študija

Večina študentov se poslužuje ustaljenih metod študija. Najraje torej študirajo kampanjsko. En predmet obdelajo in potem položijo ustrezen izpit. Študija večih predmetov na enkrat v glavnem pred izpiti ne prakticirajo, saj s tem izgubljajo čas, ki bi ga sicer lahko porabili za utrjevanje snovi. Le med letom se te metode poslužujejo.

Še beseda o izpitnih rokih

V tem sestavku smo jih že nekajkrat menjali. Trije so glavni. Zimski (januar in februar), pomladanskih (junij, deloma pa že maj) ter septembrski.

Če študente razdelimo, potem pridemo do preprostega zaključka. Zimskih izpitnih rokov se poslužujejo najprizadevnejši. Ti potem preostale izpite opravijo v maju in juniju (kolikor je to sploh mogoče). Septembrski rok pa služi tistim, ki jim je v predhodnih rokih spodletelo in takim, ki izpitnih rokov prej niso imeli.

Pa še ena skupina študentov se septembrskih izpitnih rokov pogosto poslužuje. To so taki, katerih računice ne delujejo čisto normalno. Odlašajo iz dneva v dan, od roka do roka. Masa izpitov se nabira, toda oni pravijo: bo že kako, saj je še čas. Ta čas pa mineva. Nekateri se še znajdejo in izpite v izredno kratkem roku »naštudirajo«, nekateri se pred predavateljem pojavijo »kot laiki« in dobra polovica teh izpite položi, medtem ko ostali odlašajo in potem v jeseni prepisujejo ali pa se odločajo za vojaško suknjo.

Taki so bili torej rezultati te naše skromne ankete.

Naj bo kakor koli. Vse kar je napisanega, je del življenja študentov, vendar zelo skromen del. Lahko bi pisali o življenju študentov v različnih domovih, lahko bi precizirali študijske probleme študentov posameznih fakultet, toda to, kar je napisanega, naj bo zaenkrat dovolj. Morda več kdaj drugič.

TONO POLENEC

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 20. do 26. JUNIJA 1964

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30

SOBOTA — 20. junija

8.00 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Za šolarje — 9.25 Mladina poje — 9.45 V ritmu dixielanda — 10.15 Domače polke in valčki — 10.38 Poje zbor Berlinskega radia — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Vedri zvoki — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Zbor primorskih študentov poje beneške pesmi — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino. — 17.35 Pesmi in plesj jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcov — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Radj jih poslušate — 20.20 Kar nadaljuj, Jeeves — 21.10 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Do polnoči v plesnem ritmu

NEDELJA — 21. junija

6.00 Dobro jutro — 7.15 Domači in narodni zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Drobne skladbe velikih mojstrov — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 11.00 Simfonija št. 5 — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Od kola do scherza — 15.05 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Labodje jezero — radijska priredba — 20.50 Sportna poročila — 21.00 Melodije v izloženem oknu — 22.10 Godala v noči — 23.05 Nočni koncert

PONEDELJEK — 22. junija

8.07 Pri naših vižarjih — 8.30 Tako pojo in igrajo za turiste — 9.00 Za mlade ravedneže — 9.15 Novi posnetki otroškega zbora RTV Ljubljana — 9.30 Po Hrvaškem in Beli krajini z orkestrom RTV Ljubljana — 10.15 Tenorist Ludvik Ličer poje — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Kar po domače — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Pihalni orkester JLA — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zvočni akvareli — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00

Lepe melodije — 20.35 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 S popevkami po Evropi — 23.05 Po svetu jazza

TOREK — 23. junija

7.15 Lahka koncertna glasba za dobro jutro — 8.07 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 8.35 Poje zbor Slovenske filharmonije — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Plesi raznih narodov — 9.30 Prijubljeni zvoki — 9.45 Pesmi iz Medjimurja — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Mali koncert lahke glasbe — 13.30 Pripoveduje vam — 14.05 Suita za godalni orkester — 14.20 Zvoki iz pampe — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z zabavnimi orkestri — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Dvajset minut s skladatelji ruskega realizma — 20.20 Radijska igra — 21.37 Razpoloženje, vtisi in spomini — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Trije mladi slovenski skladatelji

SREDA — 24. junija

7.15 Domači in narodni zvoki — 8.07 Plesni orkester RTV Ljubljana — 8.23 Pariško veselje — 9.00 Svet skozi sončna očala — 9.20 Zvočni mozaik — 10.15 Solistična instrumentalna glasba — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Iz »Pastoral« — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Kar po domače — 13.30 Pripoveduje vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Dvajset minut s Komornim zborom RTV Ljubljana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Kulturna transverzala — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Iz domače koncertantne literature — 20.30 Za ljubitelje zabavnih melodij — 20.55 Halka — opera — 23.05 Literarni nočnoturno

ČETRTEK — 25. junija

8.07 Slovenske narodne pesmi — 8.25 Češkoslovaška zabavna glasba — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Vesele počitnice — 9.30 Uvertura, idila, intermezzo in scherzo — 10.15

Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe — 13.30 Pripoveduje vam — 14.05 Poje kvartet — Veseli fantje — 14.20 Listi iz albuma z zabavnimi melodijami — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Priredbe za klavir — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Turistična oddaja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Serenada za flavto in godalni orkester — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 Po sledih sodobne svetovne glasbe

PETEK — 26. junija

7.15 Od uverture do finala — 8.07 Majhni zabavni ansambli — 8.35 Chopin in Szymanowski — 9.00 Pionirski tednik — 9.30 Madžarska zabavna glasba — 10.15 Pihalne godbe vam igrajo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Kar po domače — 13.30 Pripoveduje vam — 15.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Pojo trije mladinski zbori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi s pevci popevk — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Promenadni koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Trideset minut v studiu 14 — 20.30 Zbor Roger Wagner — 20.50 Arena za virtuoze — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nočnoturno — 23.05 Baročni nočnoturno

K I N O

Kranj »CENTER«

20. junija amer. barv. VV film POLNOČNA ČIPKA ob 18. in 20. uri, premiera nemškega filma SKRIVNOSTNA GROFICA ob 22. uri

21. junija amer. barv. VV film POLNOČNA ČIPKA ob 17., 19. in 21. uri

22. junija amer. film MAŠČEVALEC ZORRO ob 16. in 18. uri, nemški film SKRIVNOSTNA GROFICA ob 20. uri

23. junija nemški film SKRIVNOSTNA GROFICA ob 16. uri, amer. barv. CS film BATERFIELD 8 ob 18. in 20. uri

24. junija ital. CS film UGRABLJENE SABINKE ob 16. in 18. uri, nemški film SKRIVNOSTNA GROFICA ob 20. uri

25. junija amer. CS film ZLATO SÉDMIH GRICEV ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

20. junija špan. barv. film PRODAJKA VIJOLIC ob 16. in 18. uri, premiera nem. filma DOKAZITE ALIBI ob 22.20

21. junija špan. barv. film PRODAJKA VIJOLIC ob 10. in 20.20, amer. barv. VV film POLNOČNA ČIPKA ob 14. uri, avstr. franc. film OBOŽEVANA JULIJA ob 16. uri

22. junija amer. barv. VV film POLNOČNA ČIPKA ob 18. uri, amer. film MAŠČEVALEC ZORRO ob 20.10

23. junija premiera nem. filma ŽENITVENA POSREDOVALNICA AURORA ob 18. in 20.10

24. junija nem. film ŽENITVENA POSREDOVALNICA AURORA ob 18. uri, ital. CS film UGRABLJENE SABINKE ob 20.10

25. junija nemški film DOKAZITE ALIBI ob 18. in 20.10

Stražišče »SVOBODA«

20. junija franc. VV film MIKAVNA LAZNIKVA ob 20. uri

23. junija nemški film SKRIVNOSTNA GROFICA ob 20. uri

25. junija nemški film ŽENITVENA POSREDOVALNICA AURORA ob 20. uri

Cerkije »KRVAVEC«

20. junija ameriški CS film SERIFOV SIN ob 20.30

21. junija ameriški CS film SERIFOV SIN ob 17. in 20. uri

Jesenice »RADIO«

20. do 21. junija meh. barv. film V SLUŽBI PANCA VILLE

22. junija amer. barv. CS film DOBER DAN ŽALOST

23. do 24. junija ital. franc. VV film SLADKOSTI SOBOTNEGA VEČERA

Jesenice »PLAVŽ«

20. do 21. junija ital. franc. VV film SLADKOSTI SOBOTNEGA VEČERA

22. do 23. junija meh. barv. film V SLUŽBI PANCA VILLE

Cerkev in znanost se razhajata že v osnovnih rečeh. Tako prva uči, da je bog ustvaril žensko iz kosti brez mozga, druga pa dokazuje, da ima ženska več možganov kot moški.

Moški so razočarani odhajali iz dvorane: plakati so obetali filmski četverkot ONA — MOŠKI — POSTELJA — DENA, film pa je prikazoval življenje prodajalke v trgovini s — pohištvo.

Teologi se prepirajo, ali sta imela Adam in Eva popek. Zlasti za Evo je to težko ugotoviti, kajti ona je bila tista, ki je pri hiši nosila hlače!

Zirovnica

20. junija ital. film SNEGULJČICA IN SEDEM BRATOV

21. junija-ruski film TAHIR IN ZUHRA

24. junija meh. barv. film V SLUŽBI PANCA VILLE

Dovje

20. junija ruski film TAHIR IN ZUHRA

21. junija ital. film SNEGULJČICA IN SEDEM BRATOV

Koroška Bela

20. junija ameriški film V SVETU KOMEDIJE

21. junija amer. barv. CS film APRILSKA LJUBEZEN

22. junija ital.-franc. VV film SLADKOSTI-SOBOTNEGA VEČERA

Kranjska gora

20. junija amer. barv. film APRILSKA LJUBEZEN

21. junija ameriški film V SVETU KOMEDIJE

Ljubno

20. junija jugoslov. film FRANCOZINJA IN LJUBEZEN ob 20. uri

21. junija amer. barv. film SRECAMO SE ZVEČER ob 16. uri

Duplica

20. junija amer. barv. VV film GULIVERJEVA POTOVANJA ob 20. uri

21. junija amer. barv. VV film GULIVERJEVA POTOVANJA ob 15., 17. in 21. uri

23. junija nemški film ZADNJA PRICA ob 18. uri

24. junija nemški film ZADNJA PRICA ob 20. uri

Radovljica

20. junija amer. barv. film DREVO ZA OBESANJE ob 20. uri

21. junija špan. barv. CS film MADAME SANS GEN ob 16., 18. in 20. uri

23. junija franc. film PREKANJENCI ob 20. uri

24. junija franc. film PREKANJENCI ob 18. in 20. uri

25. junija amer. barv. film NA DALJNI VZHOD GREMO MI ob 20. uri

26. junija amer. barv. film NA DALJNI VZHOD GREMO MI ob 20. uri

Humoreska

Da, dragi bralci, po poklicu sem psihiater in v svoji ordinaciji dan za dnem sprejemam nenavadne bolnike s prečudnimi lastnostmi in utvarami. Ta si predstavlja, da je Napoleon, oni toži, da ga je groza petelina, ker se smatra za pravo, pravcato koruzno zrno, drugi si domišljajo, da so lestenci, Ekonom lonci, telefonski drogovi... Ne bom vam opisoval, teh več ali manj znanih duševnih motenj, temveč vam bom orisal nekaj tipičnih gorenjskih primerov duševnih bolnikov, kakršne sem srečal in jih še srečujem v svoji pestri praksi.

Oni dan se je javil na pregled čuden možakar. Po obrazu, rokah in obleki je bil ves zamazan z rjo, manjkali so mu gumbi, vezalke, polovica blačnice, četrt rokava...

dejal: »Tovariš birt, z občine so me poslali, da vam predam odmero davka na...« Nisem mogel niti končati, kajti pri priči se je streznil in si nikoli več ni domišljjal, da je zasebni gostinec.

Spet potrka na vrata in pripeljejo mi človeka, ki se je tresel ko trepetlika. »Ta pa ne sodi sem!« sem rekel! »Peljite ga na interni oddelek.« »Nak, kar vi ga boste vzeli v roke,« so mi rekli, »kajti domišlja si, da vozi avtobus iz Kamne gorice v Radovljico!«

Potrta žena mi je potožila, da svojega moža zlepa ne spravi več v službo. »Pravi,« je ihtela, »da ga je podjetje špendifiralo za študij avtomatiziranega pribijanja podkovic na pete in da so mu že mesec po opravljeni diplomii odpovedali, ker se je praskal tam, kjer ga ne bi smelo srbeti. Zdaj sedi doma in trdi, da se mu ne mudi iskati novo službo, ker mu bodo po pogodbi še devet mesecev pošiljali celo plačilo!«

PSIHIATER PRIPOVEDUJE

Ves čuden sem strmél vanj, dokler mi ni šepetaje zaupal: »Pomagajte mi, tovariš doktor! Domišljam si, da sem zadržni traktor: kar pogledite, kako sem rjast in koliko rezervnih delov bi rabill!«

Drugič so mi privedli zadovoljnega moža, ki je trdil, da je morskí pes. Zavulil se je na kavč, se pogladil po trebuhu in blaženo dejal: »Ko bi vi vedeli, doktor, kako imenitno kosilo sem imel danes! Požrl sem nekega direktorja. Božansko: trebuh ko sod, brez hrbtnice, na glavi pa ničkoliko masla!«

Neki bolnik se je trdovratno upiral, da bi ga zdravili. Domišljial si je, da je upravnik kmetijske zadruge. »Toda človek!« sem ga prepričeval. »Le kako morete vztrajati v tej vlogi? Saj boste imeli ob koncu leta vendar izgubo!« »Seveda!« mi je pomežiknil. »Ravno zato bi rad počakal z zdravljenjem. Slišal sem, da me mislijo na občini zaradi izgube rotirati na višje!«

Med najbolj čudnimi primeri je bil debelubar, ki mu nikakor nisem mogel vtepsiti v glavo, da vendar ni privatni gostilničar. Kar naprej je skakal po ordinaciji in nagovarjal prazne stole: »Želite morda še kaj? Imamo ocvrte možgančke, hladno pivo, sveže pecivo...« Nazadnje sem ga le užugal. Stopil sem k njemu in mu z uradnim glasom

Razcapana ženska si je vabila v glavo, da je osnovna šola. Imeli smo z njo grozne težave, kajti svoje otroke je po eni strani razvajala, po drugi pa jih trapila z ducatim filmskih, komunalnih, moralnih in prometnih vzgoj, da so jim malone možgani zavreli. Poleg tega je z njihovo vzgojo neprestano eksperimentirala in še zdaj nam ni uspelo, da bi jo spravili k pameti.

Človek si je kar oddahnil, kadar je imel opravka z bolnikom, kakršen je bil gradbeni delavec, ki je neprestano vlekel s kreda črto po zidovih, vedno kakih dvajset centimetrov nad tlemi. »Kaj pa pomeni tale črta?« sem ga vprašal. »Višino mojega standarda,« je resno dejal in risal dalje.

Za zaključek naj še povem zgodbico o pacientu, ki mi je nenadoma iztrgal iz roke nalivno pero, pograbil z mize prazen list papirja, ušel skozi vrata po stopnicah na cesto, urno splezal na telefonski drog, nekaj hitro načel na list, ga pritrtil na drog in se spet spustil na tla. Razganjalo me je od radovednosti, da sem naposled z muko in težavo še sam zlezal gor, si nataknil očala in nestrpno prebral možakarjeve besede. Pisalo je: **KONEC ŠTANGE IN SATIRE!**

Virko Novak

ZANIMIVOSTI

Floyd Paterson odhaja?

Bivši svetovni prvak v težki kategoriji Floyd Paterson je izjavil pred pomembnim dvobojem z Edijem Matchenom tole: »V kolikor bom zmagal, se bom boril z Klayem, kajti on sam je izjavil, da mi bo dal to priložnost v primeru, da opraviim z Matchenom. Če pa bom poražen bom boks pustil. Počutim se dobro in mislim, da imam vse možnosti, da zmagam.

Dvoboj Matchen Paterson bo 5. julija letos v Stockholmu. Stadion na katerem se bosta borila lahko sprejme 55.000 gledalcev. Najdražje karte bodo 20 dolarjev. Po tem dvoboju v dvanajstih rundah bo Paterson odšel na turnejo v Izrael, kjer bo imel serijo eksibicijskih srečanj. Seveda, v kolikor bo zmagal...



Mehiška srednjeveška predzgodovinska civilizacija, ločena od civilizacij starega sveta, je povsem svojska. Od nikogar ni ničesar prevzela, nikomur ni nič dala. Samo njeno rojstvo je v zvezi z majhnim delom Starega sveta, z njegovo primitivno zameno z umetnostjo. V Novi svet so jo zanesli lovci in popotniki, ki so iskali neobljudena področja, kjer so se naselili in dalje ustvarjali zgodovino. Ta delček starega sveta se je v starem svetu razvijal popolnoma ločeno, odrezan s prostranimi morji in velikostjo lastne celine, od aktivnih civilizacijskih središč v Evropi in Aziji. Prav zato še toliko pomembnejši, saj je prava panorama človekovega doživljanja in izkušenj.

Glinasti kip, ki ga prikazuje slika, so našli v mehiškem mestu Vera Gruz. Izdelan je v posebnem stilu, ki se je široko razmahnil predvsem v obdobju pred Kolumbom.

Televizija

SOBOTA — 20. junija

Intervizija 17.00 Evropski šampionat v kegljanju — RTV Zagreb 18.30 Poročila — 18.35 Čuvaj se senjske roke — mladinska igra — RTV Ljubljana 19.30 TV obzornik — 19.50 Kaj bo prihodnji teden na spor-tu — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Cik-čak — RTV Beograd 20.45 Pri-

sočniku za prekrške — RTV Ljubljana 21.45 Dr. Kildare — 22.35 Poročila

NEDELJA — 21. junija

RTV Zagreb 9.00 Filmi iz Dysnejevega sveta — 10.00 Kmetijska oddaja — 15.00 Prenos športnega dogodka — Evrovizija 15.45 Atletika Nemčija: Italija — RTV Zagreb 17.30 Prenos športnega dogodka — Evrovizija 18.25 Finale evropskih prvakov v nogometu — RTV Beograd 20.15

TV dnevnik — RTV Ljubljana 21.00 Propagandna oddaja — 21.15 Serijski film — 22.05 Poročila

PONEDELJEK — 22. junija

RTV Ljubljana 19.15 TV obzornik — 19.30 Britanska enciklopedija — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — 20.40 Tedenski športni pregled — RTV Zagreb 21.10 Propagandna oddaja — 21.25 Izziv — film — 23. Poročila

TOREK — 23. junija

Ni sporedal

SREDA — 24. junija

RTV Ljubljana 19.15 TV obzornik — RTV Zagreb 19.30 Mendo vam pripoveduje — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb 20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana 20.45 Zabavno glasbena oddaja — RTV Zagreb 21.45 Reportaža — 22.30 Poročila

ČETRTEK — 25. junija

RTV Ljubljana 19.15 TV obzornik — 19.50 Serijski no-

ljudnoznanstveni film — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Zagreb 20.45 Mrtva črka — TV igra — 21.45 Poročila

PETEK — 26. junija

RTV Ljubljana 19.15 TV obzornik — RTV Beograd 19.30 Otroška oddaja — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Zagreb 20.45 Kulturni pregled — 21.15 Poročila